

FORSTÅElsen AF BEGREBERNE SKÆBNE OG FRI VILJE I MODERNE VESTLIG ASTROLOGI

Iben Egekvist Krogsdal

Hensigten med denne artikel er at klargøre to moderne astrologiske hovedretningers forståelse af begreberne skæbne og fri vilje. Det skal allerede indledningsvist understreges, at der ikke er tale om nogen apologetisk gennemgang af de implicerede astrologiske ideer, men derimod om en religionsvidenskabelig analyse og facettering af de filosofiske tankegange, der henhører under de aktuelle astrologiske tankesystemer.

Allerede i oldkirkelig tid fremførte kirken, med Augustin i spidsen, sin filosofisk-teologiske kritik af astrologien med det hovedargument, at astrologien berøvede mennesket sin frie vilje og/eller Gud sin almagt. Siden har en lang række fremtrædende teologer fremført lignende synspunkter i deres fordømmelse af den astrologiske praksis, ligesom den vestlige filosofis løbende diskussion af forholdet mellem skæbne og fri vilje har dannet baggrund for en indgående kritik af astrologien, som beskyldtes for at repræsentere rendyrket fatalisme.

Der tales inden for astrologiens verden ikke om egentlige 'skoler', men visse hovedretninger kan dog forholdsvis tydeligt udskilles i virvaret af astrologiske tilgange. Efter en større søgning i de - beklageligvis få - dele af den moderne astrologiske litteratur, der kendetegnes ved nogenlunde saglighed, har jeg indkredset to hovedretninger i den moderne vestlige astrologi. Det drejer sig om de to astrologiske retninger, der kendes som den esoteriske/karmiske henholdsvis den humanistiske/harmoniske astrologi. Begge tilgange har deres oprindelse i teosofien, men hvor den esoteriske astrologi stadig har et nært tilhørsforhold til den teosofiske lære, har den humanistiske astrologi under sin inddragelse af især jungiansk psykologi fjernet sig betydeligt fra den teosofisk-esoteriske astrologitilgang og kan i dag præstere sit eget særegne menneskesyn. Disse to astrologiske hovedretningers forståelse af skæbne og viljesfrihed danner udgangspunkt for denne artikel.

1. Begreberne skæbne og fri vilje i historisk perspektiv

Forestillingen om, at tilværelsen i alt væsentligt er skæbnebestemt, skal i det følgende kaldes for "determinisme". Terminologien er på ingen måde præcis, idet den dækker over en lang række forskelligartede skæbneforestillinger, hvorunder hører både begreberne skæbne, prædestination, fatalisme samt en række andre fysiske og metafysiske årsag-virknings-bestemmelser. Fælles for dem alle er dog forestillingen om en verden, der ikke bestemmes af menneskets ubetingede frihed, men derimod af enten en Gud, eller af upersonlige kræfter og love, den menneskelige vilje er underlagt med

nødvendighed. For deterministen er tilværelsen lagt til rette i et mønster, der ikke kan ændres ved nogen menneskelig anstrengelse. Alt, der er sket, sker og skal ske, er udtryk for en nødvendighed. De frie valg, mennesket tilsyneladende evner at foretage, er intet andet end illusioner, for når alt kommer til alt, er verden, som den *må* være – den kan ikke være på nogen anden måde. En efterrationaliserende sætning som “jeg burde have handlet anderledes, så ville det ikke være sket” er således for deterministen udtryk for det selvbedrag, der bygger på illusionen om den menneskelige viljes frihed til at træffe valg og forme eller forandre verdens beskaffenhed.

Det deterministiske standpunkt optræder på forskellige niveauer. På det materielle plan taler man om naturvidenskabelig eller kausal determinisme, ifølge hvilken begivenheder i den fysiske verden udelukkende og uden undtagelse bestemmes af naturlovene i en konstant vekselvirkning af årsag og virkning.¹ At materien som sådan ikke besidder en fri vilje turde være indlysende for ethvert menneske med baggrund i det moderne naturvidenskabelige verdensbillede. Viljen er ingen fysisk størrelse, men tilhører derimod den metafysiske eller, for at bruge en i astrologien ofte anvendt term: den spirituelle verden. Med udgangspunkt i netop denne skelnen mellem fysik og metafysik har de såkaldte kompatibilister – fortalere for, at en determineret (skæbnebestemt) verden og den frie vilje ikke nødvendigvis udelukker hinanden – op gennem tiden forsøgt at argumentere for såvel determinismens (skæbnens) som den frie viljes samtidige gyldighed. Man hævder således, at alt fysisk værende er determineret af den fysiske lovmæssighed, hvorimod den frie vilje er en del af den metafysiske verden, og derfor ikke underordnes fysikkens regler.

Når vi bevæger os bort fra den fysiske realitet, antager determinismen nye former. Psykologien har gennem sin påvisning af eksistensen af forskellige bevidsthedslag rykket den determinerende faktor fra det fysiske rum ind i den menneskelige psyke (Weatherford 1991, 3 og 227). Individets handlinger er for en overfladisk betragtning foretaget af bevidstheden, men gransker man dybere i psyken, viser det sig, at det menneskelige valg som oftest – nogle ville mene altid – er determineret af dybereliggende bevidsthedslag. Typisk drejer det sig om neurotisk adfærd, hvorved individets valg og handlinger bestemmes af ubevidste impulser i den menneskelige psyke. Man taler således om tvangspræget adfærd. I nyere tid har sociobiologisk forskning ligeledes påvist betydningen af menneskets genetiske sammensætning og dets biologiske drivkræfter som faktorer, der determinerer den menneskelige tilværelse. Ingen kan sige sig fri fra sin genetiske arv eller biologiske baggrund, hvorfor menneskets handlinger i alt væsentligt siges at være fastlagt på forhånd. Aktioner og reaktioner er instinktbestemte og underlagt biologiske love, på samme måde som naturen er underlagt den fysiske lovmæssighed – omend i mindre streng forstand.

¹ Weatherford 1991, 189ff. Dog har nyere atomfysik påvist, at en række mikrobegivenheder ikke lader sig indfange under fysisk determinisme, og tilfældigheden er hermed blevet introduceret (Weatherford 1991, 8f).

Central for hele diskussionen omkring skæbne og fri vilje op gennem historien har dog været den teologiske determinisme. I den kristne terminologi forstås determinismen som den omnipotente Guds prædestination af mennesket. Herved kan forstås såvel Guds forudbestemmelse af menneskets skæbne gennem guddommelige love som Guds forudviden om menneskets fremtid. Eller sagt på en anden måde: Skæbnen opfattes som et udtryk for Guds vilje. Samtidig har teologien imidlertid lagt vægt på at betone menneskets frihed til at handle i verden. Kun hvis mennesket er i besiddelse af evnen til at handle frit, til at vælge mellem ondt og godt, kan det drages til ansvar for sine handlinger. Da intet menneske kan tillægges et moralsk ansvar uden at besidde viljens frihed, følger det nødvendigvis, at retfærdig straf for onde handlinger eller retfærdig belønning for gode handlinger bliver en umulighed. At straffe et menneske for en handling, det er blevet forudbestemt til af Gud, og som det derfor ikke selv kan siges at være skyld i, ville være en absurditet. Denne prædestinationens umiddelbare underkendelse af menneskelig ansvarlighed er traditionelt blevet betragtet som determinismens største svaghed, og det er med udgangspunkt i netop denne svaghed, fortalene for menneskets frihed til at vælge har angrebet determinismen.

Skønt astrologien som oftest anvender begreberne skæbne og fri vilje uden yderligere præcisering, fremgår det tydeligt, at en af astrologiens hovedproblematikker netop er den traditionelle teologiske spænding mellem skæbne forstået som menneskelivets forudfastlæggelse (hvad enten denne har sin oprindelse i en almægtig guddom ("prædestination") eller – hvad der som regel betragtes som tilfældet – er bestemt af upersonlige kræfter som fx energier, spirituelle væsner, stjerner og planeter) og fri vilje forstået som den personlige frihed til at vælge og handle i verden.

At sige, at et menneske har fri vilje, giver kun mening i det øjeblik, omtalte menneske konfronteres med flere forskellige valgmuligheder.² Eksistensen af et frit valg implicerer, at individet efter at have foretaget et givet valg skal kunne sige: "Jeg kunne have valgt at handle anderledes." I teologisk sammenhæng indbefattes i begrebet fri vilje yderligere forestillingen om, at mennesket er i stand til at skelne mellem godt og ondt og følgelig i en given situation kan vælge såvel det gode som det onde. Denne evne til skelnen er selve forudsætningen for, at mennesket kan påberåbe sig moralsk bevidsthed og dermed kan drages til ansvar for sine handlinger.

At være udstyret med fri vilje og at have frihed er i sagens natur ikke een og samme sag. Fri vilje kan betragtes som en underafdeling af frihed (fra noget/til noget). "Frihed" et begreb af enorm kompleksitet, der ikke her skal beskæftige os yderligere; blot skal det nævnes, at termerne fri vilje og frihed i den astrologiske litteratur som

² "Free will is the capacity to choose among courses of action, objectives, things, desires, and so forth, and also to assume full moral responsibility for them" (*The Encyclopedia of Religion*, "Free Will and Determinism", 420). Ifølge Weatherford kan man tale om fri vilje "...if, and only if, at some moment or other it is possible that a person will do a given action in the next moment, and it is possible that she will not" (Weatherford 1991, 220), og Honderich definerer begrebet ved menneskets "...personal power to originate choices and thus actions..." (Honderich 1993, 138).

regel anvendes i flæng, uden skelnen til deres mulige forskelligartede indhold. I filosofien og teologien er den frie vilje derimod blevet defineret på en række måder i det gentagne forsøg på at forsvare viljens frihed og dermed menneskelig ansvarlighed overfor den teologiske determinisme. For stoikerne bestod frihed således i at acceptere det nødvendige (Weatherford 1991, 27ff, Champion 1994, 264f samt Tester 1987, 32 og 52). Den yngre Augustin søgte at opnå forenelighed mellem prædestination og fri vilje ved at reducere prædestination til Guds forudviden, mens den ældre Augustin betonedede prædestinationen soteriologisk og betragtede den frie vilje som en Guds nådegave. Luther og Calvin inkorporerede den augustinske prædestinationstanke i deres teologi, og forstod den frie vilje som henholdsvis (paradoksalt nok) trælunden og som "frivillig nødvendighed", mens den filosofiske tradition deltes i to lejre: Kompatibilister ('bløde determinister'), for hvem mennesket både kan være frit (og dermed kan drages til ansvar for egne handlinger) og determineret, og inkompatibilister ('hårde determinister'), for hvem menneskets frihed og moralske ansvarlighed grundlæggende er uforeneligt med determinismen (Weatherford 1991, 27ff, Champion 1994, 264f samt Tester 1987, 32 og 52). Blandt sidstnævnte hører "liberitarianisterne", som betoner, at visse menneskelige handlinger er frie, idet "den frie vilje" dog ikke længere ses som en filosofisk realitet men omformuleres i lyset af moderne filosofi.³

Astrologien er i mange sammenhænge først og fremmest kendt for at være forudsigelseskunst, hvorfor den af mange i tidens løb er taget til indtægt for decideret fatalistisk verdensopfattelse. At al astrologi – a priori – må arbejde med en form for skæbnebegreb er indlysende, idet selve kernen i den astrologiske praksis er tolkning af horoskopet: Det for ethvert menneske ved fødslen (eller undfangelsen) fastlagte sjæls- og personlighedskort. Men moderne astrologi proklamerer ingen fatalisme. Det springende punkt i nedenstående bliver således bestemmelsen af graden af viljesfrihed i forhold til det i horoskopet på forhånd fastlagte.

2. Relevante træk af den vestlige astrologis historie⁴

Hvor og hvornår astrologien tog sin oprindelse vides ikke med sikkerhed, men de tidligste astronomiske overleveringer, man i dag har kendskab til, stammer fra Mesopotamien. Den babylonske varsels/tegnagningslitteratur fra 2. årtusinde f.Kr., som bygger

³ Således har tendensen i den nyeste filosofi været at afvise den frie vilje som menneskelig 'evne'. Fra at tale om den frie vilje (som i lyset af det kausal-deterministiske, naturvidenskabelige verdensbillede er et metafysisk begreb) er man gået over til at tale om spørgsmålet om handlingens frihed (Weatherford 1991, 220ff). Det gamle spørgsmål er dermed blevet stillet på en ny måde, og netop ved denne sporgens skal problemet ifølge Honderich finde sin løsning (Honderich 1993, 10ff).

⁴ Følgende meget kortfattede rids af astrologiens historie koncentrerer sig om de i denne artikels sammenhæng relevante spørgsmål i forbindelse med astrologien, hvorimod andre aspekter af astrologihistorien udelades (fx tegns og horoskoplementers udvikling, de for astrologien relevante astronomiske landvindinger, astrologiens inspirationskilder, spredningsveje, relationer til kultur og videnskab osv.). Ridset bygger – hvor intet andet er angivet – primært på Testers', Cornelius', Thomas' og Campions' fremstillinger.

på primitive astronomiske optegnelser og ofte betegnes som 'proto-astrologi', er overvældende i omfang. Interessen for himmellegemernes bevægelser synes at være udsprunget af behovet for fastsættelse af kalendere til anslåelse af optimale såtider, og tegntagningen tog så vidt vides udelukkende sigte på forudsigelser af kollektiv art eller forudsigelser vedrørende de mesopotamiske herskere og dermed nationen som helhed.⁵

Sideløbende med udviklingen af de matematiske discipliner blev de astronomiske iagttagelser stadig mere præcise, og ca. 700 f.Kr. menes zodiakken – forudsætningen for det senere horoskop – fastlagt. Det første kendte eksempel på det genetliakalske horoskop (oprindelseshoroskopet) dateres til 410 f.Kr., men fra Mesopotamien kender man derudover kun til enkelte individuelle horoskoper. Nogen klar forbindelse mellem årsag og virkning i relation til astrologien synes heller ikke at være fastlagt.

I det 4. århundrede f.Kr. overtog og videreudviklede grækerne den mesopotamiske astronomiske viden og kombinerede den med egyptisk astronomi. Efterhånden blev det muligt at fastslå ascendenten, det opstigende tegn på et givet tidspunkt, hvilket var den vigtigste forudsætning for en horoskopopstilling. Normalt krediteres grækerne og ikke babylonerne for opfindelsen af fødselshoroskopet, og fra ca. 2. århundrede f.Kr. ser der ud til at have hersket en vis konsensus omkring horoskopets enkeltelementer samt opstillingsmetoden generelt. Samtidig betød den sofistiske og platoniske kritik af de antropomorfe græske guder, at vejen blev banet for en ny søgen efter kosmiske love, hvorved astrologien, som refererede direkte til kosmos, fik sit afgørende gennembrud.⁶ Astrologien appellerede til den dannede hellener, for hvem den fremstod som et perfekt rationelt system. Med tiden detaljeredes systemet, og horoskopelementerne forbandtes med bestemte guddomme og kvaliteter. Hver planet fik således sit specielle tilhørsforhold til bestemte farver, mineraler, planter, anatomiske dele, ugedage, aldre, grundelementer, tidsperioder og temperamenter og relaterede sig på bestemte måder til horoskopets øvrige bestanddele. Den babylonske astronomi forfinedes med pythagoræisk nummersymbolik og forbandtes med stoikernes tanker om kosmisk sympati samt med den græske skæbneforestilling.

I takt med den hellenistiske kulturs bevægelse fra dens fokuseren på kollektiv bestemmelse frem til dens stigende interesse i den individuelle skæbne vandt fødselshoroskopet stadig større udbredelse. Samtidig faldt det mulige paradoks mellem den explicitte astrologiske determinisme og den menneskelige handlefrihed stadig mere i øjnene; fra filosofisk hold ofredes den potentielle konflikt stor interesse, og flere forslag til løsninger på spændingen blev introduceret.

Fra de første århundreder e.Kr. findes en lang række fødselshoroskoper fra den hellenistiske verden. Skønt grundelementerne i det store hele var fastlagt, vidner de

⁵ Den såkaldt 'mondæne astrologi', hvorved forstås kollektivets eller nationens astrologi.

⁶ Oprindeligt var det græske *astrologia* samlebetegnelsen for, hvad vi dag kender som henholdsvis astrologi (tydning af himmellegemernes konstellationer) og astronomi (videnskaben om himmellegemerne). Fællesbetegnelsen problematiseredes allerede i middelalderen, men først hen imod slutningen af renessancen blev den definitivt opgivet til fordel for den i dag anvendte terminologi.

bevarede horoskoper om en manglende standardpraksis; teorierne om og udlæggelsen af himmellegemernes bevægelser og indbyrdes konstellationer har været mange og ofte meget forskelligartede. Først med den (formodentlig alexandrinske) astronom og videnskabsmand Claudius Ptolemæus' (100-178) astronomiske hovedværk, *Tetrabiblos*, fra ca. 140 e.Kr., fik den astrologiske praksis en egentlig kanon. Ptolemæus' værk var en tiltrængt systematisering af tidens samlede astronomiske viden og beskæftigede sig primært med det genetliakalske horoskop. Den ptolemæiske astrologi nøjedes ikke med at tillægge planeterne tegnværdi, men opfattede dem som årsager, hvorfor det ptolemæiske verdensbillede traditionelt betragtes som deterministisk i udpræget forstand. Ifølge Ptolemæus tog den kausale effekt sin begyndelse i individets oprindelsestidspunkt, hvorved fødslen fik særstatus som udgangspunkt for astrologien.

Efter århundreders næsten uhindrede blomstren oplevede astrologien, hvis samhörighed med astronomien efterhånden problematiseredes mere og mere, fra det 4. århundrede massiv modstand fra kristent hold. De teologiske argumenter relaterede sig som regel til astrologiens deterministiske implikationer samt til logiske inkonsekvenser i det astrologiske system. Mest fremtrædende blandt astrologikritikerne var kirkefaderen Aurelius Augustin (354-430), som belært af egne vildfarelser i det astrologiske univers manede til åben modstand mod den astrologiske praksis. Sin (i denne artikels sammenhæng) væsentligste astrologikritik begrundede han teologisk. For Augustin var det af afgørende betydning, at den almægtige Gud – og ikke himmellegemerne – kunne tages til indtægt for individets fremtid. Himmellegemerne havde, argumenterede Augustin, ingen selvstændig vilje, og den astrologiske snak om planeternes skæbnebestemmelse af individet var misvisende. Forudbestemmelsen var en betegnelse for Guds vilje, intet andet, og intet menneske kunne derfor med rette påstå at kende fremtiden.

Sammen med den oldkirkelige astrologikritik bevirkede middelalderens kulturelle forarmelse, at astrologien i løbet af det 5.-6. århundrede praktisk talt forsvandt. Først i slutningen af det 12. århundrede introduceredes astrologien via den arabiske astronomi og fornyet kendskab til den klassiske litteratur på ny på den vestlige scene. På trods af oldkirkens afvisning af astrologien fandt den astrologiske verdensforståelse fra det 13. århundrede igen bred accept – ikke mindst i lærde kredse. Den astronomiske videnskab, *astrologia*, af hvilken astrologien stadig var en integreret del, raffineredes. Kirken retfærdiggjorde sin inkorporation af den før så forkætrede astrologi ved at indføre en skelnen mellem ånd og materie; planetindflydelser gjorde sig ifølge kirken således udelukkende (men uafviseligt) gældende på det fysiske plan, mens den menneskelige vilje ikke var underkastet nogen astral determinisme. Ved hjælp af denne distinktion søgte man at bevare såvel forestillingen om den omnipotente Gud, som forestillingen om menneskets frie vilje og dets deraf følgende moralske ansvarlighed.

I renæssancen problematiseredes den astrologiske praksis imidlertid på ny. Astrologerne havde stadig ikke præsteret en tilfredsstillende afklaring af forholdet mellem den skæbne, de påstod at kunne læse i horoskopet, og menneskets mulighed for selv at påvirke denne skæbne. Den astrale determinisme syntes igen at true den frie vilje, og tidligere teologisk astrologikritik fik på ny relevans. Trods alle senmiddelalder-

lige teologiske forsøg på at retfærdiggøre en teologisk-astrologisk verdensforståelse, blev astrologien i praksis stadig anvendt som astral determinisme, således at planeter og ikke Gud og/eller den frie vilje blev taget til indtægt for jordiske tildragelser. Den deterministiske astrologi sattes nu derfor i forbindelse med djævelen, og troen på himmellegemernes kausale effekt betragtedes som blasfemi. Kun som årsag på universelt plan, som en gudgivet himmelsk lovmæssighed, kunne astrologien accepteres. Det enkelte menneskes livsforløb kunne ikke bestemmes astrologisk. Samtidig smuldrede det ptolemæiske verdensbillede til fordel for dets kopernikanske, heliocentriske modstykke. Opdagelsen af en række logiske inkonsistenser i det astronomiske system førte til, at nye spørgsmålstegn blev sat ved astrologien. Man begyndte for alvor at skelne mellem astronomi som eksakt videnskab og astrologi som plattenslageri, og hen imod slutningen af det 17. århundrede var astrologien definitivt adskilt fra astronomien og bragt til fald.

Mere end 200 år senere, i 1800-tallet, genoplivedes den ptolemæiske astrologi i forbindelse med okkultismens opblomstring (Melton 1985, 281 ff). Teosofien indoptog astrologien i sin tankeverden, hvorfra den i løbet af det 20. århundrede spredte sig til større befolkningsgrupper. Alan Leo (1860-1917) blev med sit oprindelige ståsted i den teosofiske tradition 1900-tallets første prominente astrolog og grundlagde den (karmiske) esoteriske astrologi. Kort efter formulerede Dane Rudhyar (1895-1985) – inspireret af såvel Alan Leo som af jungiansk psykologi – en symbolistisk (humanistisk) astrologi-tilgang. Begge tilgange benytter sig af ptolemæiske grundregler for horoskopopstilling, men de tilbyder både forskellige forståelser af begreberne skæbne og fri vilje samt forskellige løsninger på den spænding mellem nævnte begreber, der som en rød tråd er gået op gennem astrologiens historie.

3. Esoterisk astrologi⁷

Den esoteriske astrologis modstykke er den eksoteriske astrologi, men hvori forskellen mellem de to termer består er ofte uklart. Dels indikerer termen esoterisk, at der er tale om en kosmisk viden, som kun ganske få er i besiddelse af. Den esoteriske astrologi er således udelukkende tilgængelig for mennesker, der gennem sjæleligt arbejde har opnået en særlig grad af indvielse.⁸ Dels opfattes den esoteriske astrologi som en indre,

⁷ Den esoteriske astrologi dækker over flere forskellige udlægninger af astrologiens væsen og verdens opbygning, hvorfor det kan være besværligt – og ofte misvisende – at sammenfatte den esoteriske astrologi i et samlet system. Dels er termen 'esoterisk' blevet opfattet forskelligt op gennem tiden, dels findes der i den astrologiske verden ingen fastforankret dogmatik. Imidlertid står hovedtrækkene i den astrologiske praksis fast: Det kosmisk-universelle hierarki, som udgør den esoteriske astrologis fundament, samt astrologiens rolle i forbindelse med målet for al udvikling.

⁸ Bailey 1982, 5f. Baileys forståelse af esoterisk baserer sig primært på en sådan opdeling mellem indviet og ikke-indviet astrologi. Dog foreslås en (dermed beslægtet, men alternativ) sondring mellem esoterisk og eksoterisk, hvorved esoterisk astrologi befatter sig med sjælens mål og eksoterisk astrologi med

immateriel og åndeligt-spirituel viden. Verden betragtes – i god cartesiansk forstand – som en dualitet af det foranderlige, kropslige (det formelle) og det spirituelle eller bevidsthedsmæssige (det essentielle), og astrologien afspejler med dens esoteriske og eksoteriske ansigter denne dualitet.

Den esoteriske astrologi udvikledes i teosofisk regi af Helena P. Blavatsky (1831-91) og lægger sig såvel i dens baileyske og dens leoske udformninger som i dens moderne afskygninger tæt op ad den teosofiske lære. Den esoteriske astrologi anses således af dens udøvere for at være en ren fremstilling af den samlede okkulte sandhed, den er tilgængelig for verden på dens nuværende udviklingstrin, og den baserer sig i alt væsentligt på intuition og åndelig indsigt. Sin vigtigste nyere inspiration har den esoteriske astrologi hentet fra den hinduistiske reinkarnationslære, som i løbet af det 19. århundrede indoptoges i den teosofiske tankeverden og langsomt – først og fremmest via Alan Leo – blev indarbejdet i den esoteriske astrologis univers, som “... hitherto ... had lacked this complete explanation of the inequalities of human life”.⁹ Eftersom det astrologiske univers efterhånden fik karakter af et altforklarende verdensbillede, opbød også den esoteriske astrologi en teodicéproblematik, hvis løsning var ønskelig. Forestillingen om det reinkarnerende menneske introducerede en mulig forklaring på, hvorfor det ene individs horoskop var præget af konfliktfyldte aspekter (planeter i opposition), mens det andet individs tilværelse syntes bestemt af harmoniske planetkonstellationer.

Den esoteriske lære påberåber sig direkte reference til antik visdom og henviser ofte til den antikke kaldæiske og græske symbolverden, synkretismens mysteriekulter (navnlig gnostiske retninger) samt til østlig mystik og en lang række hinduistiske begreber.¹⁰ Som de øvrige moderne astrologiske retninger bygger den esoteriske astrologi på den ptolemæiske horoskopopstilling og tager i øvrigt udgangspunkt i den ptolemæiske verdensforståelse. Imidlertid adskiller den esoteriske astrologi sig fra andre astrologiske retninger ved at koncentrere sig om menneskehedens udvikling på kosmisk-universelt plan, hvorimod det enkelte individs skæbne vies betydeligt mindre opmærksomhed: “Under the occult method, we must begin with the universal and the whole; in time the individual and the particular will stand revealed, but in relation to the whole” (Bailey 1982, 591 jf. 7ff).

Den eksoteriske astrologi (som af esoteriske astrologer anvendes som samlebegreb for al anden astrologi end den esoteriske) kritiseres igen og igen for udelukkende at beskæftige sig med tilværelsens partikulære og materielle sider og i forlængelse heraf for at fornægte en sandere og universel verdensforståelse. Esoterisk astrologi er således bygget op omkring et holistisk princip og må derfor nødvendigvis tage udgangspunkt

personlighedens horoskop (Bailey 1982, 17).

⁹ Leo 1900, vii. Om teosofiens opståen og forbindelse til astrologien se Melton 1985, 281f.

¹⁰ For konkrete eksempler se fx Leo 1900, 29f, 122, xvii, 128, 242ff samt Bailey 1982, 3 og 27f.

i helheden, i den makrokosmiske viden om mikrokosmos, i sætningen “as above, so below”.

Astrologien opfatter i forlængelse heraf udelukkende sin beskæftigelse med himmellegemernes virkning i den jordiske verden som noget sekundært. Hvordan de kosmiske kræfter manifesterer sig i konkrete sammenhænge er måske nok relevant for den esoteriske astrologi i praksis, men må ikke dække for astrologiens egentlige genstand, som er himmellegemernes og de kosmiske energiers status som vedvarende årsager samt deres stadige tilbagevisning til den universelle helhed, de repræsenterer, og som alt – såvel det fysiske menneske som al spirituel væren – indgår i.

3.1. Skæbne og fri vilje i den esoteriske astrologis historiesyn

Historien – livets udvikling – starter og slutter ved ‘enheden’. Denne enhed er guddommelig og for menneskeheden på dens nuværende udviklingstrin stadig kun delvist ‘meddelt’ og derfor ubegribelig i sin essens. Enheden omtales således på flere forskellige måder; oftest som Den Transcendente Ene, Det Store Værende, Den Ene Bevidsthed, den første solære logos eller – som den manifesterer sig i vores solsystem – som Gud. Ud fra enheden strømmer en universel energi, der på sin strålebane fra den guddommelige sfære og ned gennem stadig lavere former for væren til den blotte materie kan antage forskellige former: vibrationer, lysarter, toner, lyde samt diverse spirituelle og åndelige væsener. Energien virker på forskellige planer og gør sine indflydelser specielt gældende i bestemte epoker i både universets, menneskeheden og det enkelte individs historie.

Alt værende – materie såvel som spirituelle væsener, kraftcentre og udstrålinger – er manifestationer af enheden. Solsystemet betragtes som enhedens krop, i hvilken åndevæsener og energiformer virker, og hvor såvel kendte som endnu ukendte planeters indflydelser gør sig gældende med det sigte at opfylde universets lov. Solsystemet er derfor ikke statisk, men derimod et system i evig forandring, en proces underlagt guddommelig vilje og universel lovmæssighed. Selve rummet betragtes som et levende væsen, der med sine impulser, cykler og livsforløb hele tiden relaterer sig til den bagvedliggende enhed.

Den guddommelige vilje har dannet den universelle lov, som alt udstrommet værende underlægges. Formålet med det værendes konstante bevægelse er en forvandling fra primitivitet til stadig højere udviklingstrin. Såvel menneskeheden som al kosmisk væren befinder sig således på et givet tidspunkt altid et bestemt sted i den universelle evolution, altid på vej fra eller frem mod al tings underlæggende enhed.

Vigtigt for den astrologiske praksis er de udviklingsenergi, der udvirker og styrer både den individuelle værens manifestation og menneskeheden evolutionære fremskridt. Disse udviklingsenergi har udspring i dels stjernebillederne, dels planeterne i solsystemet. Energiene virker med varierende intensitet, på forskellige udviklingsniveauer og i forskelligartede værensformer, og deres virke er forudsætningen for, at

menneskeheden kan udvikle sig efter den guddommelige enheds hensigt. Således kan menneskeheden evolution inddeles i tre udviklingstrin, der hver især er styret af forskellige kosmiske indflydelser.¹¹ På første udviklingstrin finder vi den uudviklede menneskehed, på andet trin findes den delvist udviklede menneskehed, som har opnået en egentlig individuel og planetbestemt personlighedsværen og på tredje trin er menneskeheden blevet fuldt indviet i den esoteriske sandhed om altings enhed og er i stand til at gøre bevidst brug af de kosmiske energier.

På sin udviklingsvej vejledes menneskeheden hele tiden. Historien præsenterer rækker af inkarnationer af (gude)mennesker, der er forud for deres tid og tjener som menneskehedenes førere. Samtidig øver åndelige væsener deres indflydelse i den guddommeligt bestemte proces. Disse kan både være planet-ånder, der er menneskeheden overlegen intelligensmæssigt, eller de kan være englevæsener, der tilhører det store englehierarki. Af særlig betydning er devaerne, som bygger de fysiske former, der svarer til de forskellige udviklingsniveauer, og siden, når menneskeheden har bevæget sig videre i evolutionskæden, destruerer disse former.

På dens nuværende evolutionære trin er menneskeheden på vej ind i vandbærerens tidsalder og er endnu langt fra fuldt indviet. Ved udgangen af vandbærerens tidsalder vil den imidlertid have opnået kollektiv bevidsthed og indsigt på bekostning af tidligere udviklingstrins fokuseren på individualitet og personlighed, og menneskeheden vil være mere sjæleligt og non-separatistisk orienteret. Parallelt med denne udvikling vil det individuelle (fødsels)horoskop langsomt miste sin betydning, og den esoteriske astrologi vil primært beskæftige sig med den kosmiske integritet.

Med dens åndelige vejledere og kosmiske kraftcentre i ryggen udvikles menneskeheden således efter Guds 'plan', som den esoteriske astrolog kan læse det i horoskopets planetare konstellationer. Menneskeheden er med andre ord bestemt til ikke alene konstant at udvikle sig, men også til at udvikle sig fra på forhånd fastlagte stadier til andre og ligeså fastlagte former for væren. De astrologisk angivne tidsaldre viser på forhånd, hvor menneskeheden er på vej hen, og hvordan universelle energier har virket – og vil virke – på de skiftende udviklingstrin. Ligesom alle universets solsystemer er i evig bevægelse bestemt af enhedens hensigt, således er også menneskeheden underkastet denne enhedens hensigt, som først og fremmest kommer til udtryk gennem himmellegemernes (energiernes) bevægelser efter uforanderlige love.

En alternativ udvikling er kun mulig, for så vidt den allerede på nuværende tidspunkt er fastlagt af enheden, men blot endnu ikke tilgængelig som viden for mennesker. En pludselig opbremsning af evolutionen er utænkelig, eftersom solsystemets energier, der arbejder efter nøje bestemte systemer og med kosmiske paralleller i andre solsystemer, i forhold til menneskeheden allerede er astrologisk veldefinerede og kendt af mennesker, der har opnået en særlig esoterisk viden. I forhold til den kosmiske, kollektive evolution besidder hverken planeter eller andre energivæsener

¹¹ En sådan opdeling optræder ikke explicit i Leos fremstilling, men hos Bailey 1982, 30f.

nogen selvstændig vilje, men tjener udelukkende som redskaber for den guddommelige vilje, de forbindes med. Skæbnebestemthed er således på det kosmiske og kollektivt-menneskelige plan en esoterisk kendsgerning, og skæbnen består i den guddommeligt fastlagte evolutionsproces, menneskeheden er i færd med at gennemløbe.

Der er imidlertid ikke tale om rendyrket fatalisme. At evolutionen fra lavt til højt bevidsthedsstadie foregår med nødvendighed – er menneskeheden skæbne – hersker der ikke tvivl om. Men når vi leder opmærksomheden hen på, *hvordan* den højt udviklede menneskehed forholder sig til denne skæbne, fremstår sagen i et anderledes lys. Den væsentligste del af den evolutionære proces er nemlig netop udviklingen fra absolut skæbnebestemthed og viljesløshed – over en tilnærmelse til viljesmulighed – til den endelige frigørelse fra udviklingskæden. Den uudviklede menneskehed besad således ingen vilje, men var i absolut forstand underkastet de kosmiske kræfters spil, mens den højere udviklede menneskehed i et vist omfang sættes i stand til – med vilje – at arbejde med eller imod de energimæssige indflydelser fra rummet. Den fuldt udviklede menneskehed vil have opnået fuldstændig frigørelse fra skæbnebestemthed forstået således, at en dødsbesejrende vilje vil være udviklet, menneskeheden enhed med det guddommelige erkendt og evolutionshistorien transcenderet.¹²

Menneskeheden vilje skal således som udgangspunkt ikke forstås som viljen til hvad som helst og er i den forstand ikke fri. Den skal derimod opfattes som den gennem evolutionen opnåede evne til at forlige sig med de kosmiske indflydelser, og i forlængelse heraf som evnen til at forene sig med sin egen oprindelse og dermed som evnen til at blive en del af den guddommelige vilje. Jo længere menneskeheden har bevæget sig gennem evolutionsprocessen, jo friere sættes den. Den sættes fri til ikke at bekæmpe eller forholde sig passivt til sin egen bestemmelse – men til at leve i aktiv overensstemmelse med denne. Den sættes dermed fri fra materiens fængsel og de primitive udviklingstrins begrænsede udfoldelsesmuligheder.

3.2. Skæbne og fri vilje i den esoteriske astrologis menneskesyn

På det individuelt menneskelige plan – det mikrokosmiske niveau – tales der ligeledes om en evolution, som forløber parallelt med dens kosmiske sidestykke. Enkeltindividets sjæl er udgået fra enheden med det formål at bevæge sig gennem evolutionskæden og høste erfaringer og indsigt, til den igen er fremme ved og forenet med sit guddommelige ophav. Sjælen er evig og uforanderlig og derfor upåvirkelig af fødsel og død. Hvert menneske består først og fremmest af en sjæl og et fysisk legeme. Sjælen er det essentielle, hvorimod kroppen blot er den beklædning, sjælen gang på gang påtager sig med det formål at gennemløbe en bestemt del af sin udvikling på planeten jorden.

¹² Bailey 1982, 533ff. Efter opnåelsen af fuld bevidsthed menes menneskeheden imidlertid at indgå i en ny og højere evolutionskæde, som ingen endnu har indsigt i.

Kroppen er således selve forudsætningen for sjælens lange rejse på vej mod enheden – men samtidig lav, forgængelig og kan betragtes som sjælens fængsel.¹³

Sjælen vælger selv den krop, den inkarneres i. Sjælens valg er imidlertid ikke frit men forudbestemt, eftersom det betinges af det udviklingstrin, sjælen i selve valgsituationen befinder sig på. At en sjæl skulle vælge at lade sig inkarnere i en fysisk krop, der ikke svarer til sjælens placering i evolutionskæden, er utænkeligt, for sjælens vilje kan udelukkende handle i overensstemmelse med den guddommelige vilje, den er en del af. Kroppen, derimod, besidder ingen vilje, men er determineret i prægnant forstand, hvorfor den også ofte omtales som “kausalleget”. Dens udseende og formåen er givet på forhånd, idet kroppen ikke i sig selv besidder nogen existensberettigelse men udelukkende tjener som sjælens udfoldelsesrum. Der er således intet tilfældigt over den enkelte krops potentiale og begrænsninger; alt – selv de mindste detaljer i nervesystemet og kroppens kemiske sammensætning, som udtrykker bestemte planetare indflydelser – er udviklet, og vil altid udvikle sig, i fuld overensstemmelse med den guddommelige hensigt. Hvilken karakter og personlighed, sjælen manifesterer sig i på et givet tidspunkt, fastlægges således af det fysiske legeme, som igen er determineret af den guddommelige plan for menneskets evolutionære rejse.

I fødselshoroskopet kan sjælens personlighed og karakter aflæses, og derved bliver det muligt for den esoteriske astrolog at afgøre, hvor langt det enkelte menneske er nået i sin udvikling. Ligesom kroppens struktur er forudbestemt, er også det enkelte menneskes fødselstidspunkt nemlig hinsides enhver tilfældighed. En fødsel vil altid finde sted, når planeter og øvrige himmellegemer befinder sig i præcis de horoskoppositioner, der modsvarer den nyfødtes fysiske og sjælelige habitus. Eller sagt på en anden måde: Kroppens beskaffenhed afhænger af sjælens valg, som igen bestemmes af sjælens erfaringsmæssige bagage, og dens fødselstidspunkt falder i overensstemmelse med Guds plan og modsvarer bestemte planetare konstellationer. Der er således tale om astral determinisme i absolut forstand. Alt bevæger sig i et system, der afspejler enhedens vilje og på alle planer er et perfekt kosmisk aftryk af sig selv.

Den enkelte sjæls evolutionære modningsproces foregår gennem en lang række på hinanden følgende inkarnationer med løsrivelse fra den fysiske bundethed som formål. Før sjælen opnår frigørelse fra den jordiske inkarnationsrække, må den have vandret (ladet sig inkarnere) gennem hvert af zodiakkens tegn begyndende ved fiskene og sluttende ved vædderen. Bevægelsen fra lavere til højere udviklingsstadium foregår i spring og efter et universelt gældende og strengt karmisk system. Dette system er grundlæggende struktureret ud fra princippet om årsag og virkning, og der levnes ingen plads til tilfældighed. Gennem sine handlinger høster individet de erfaringer, der skal bringe det videre på dets rejse frem mod løsrivelse fra det karmiske hjul. Der gives ingen tilgivelse undervejs; det karmiske system er udtryk for retfærdighed i allerstren-

¹³ Om kroppen som fængsel se fx Bailey 1982, 19. Leo definerer kroppen som “...a kind of living mask which hides, and yet at the same time expresses, the man who wears it”, Leo 1900, 110.

geste forstand: Som man sår, så høster man. Det menneske, som ikke forstår at lære af sine fejl, straffes ved – for en tid – ikke at komme videre i det store karmiske spil, hvorimod det menneske, der er villigt til at lære af sine fejl og høste bevidsthed af sine erfaringer, belønnes ved at bevæge sig frem i sin udviklingsproces. Mennesket holdes altså fuldt moralsk ansvarligt for sine handlinger.¹⁴

Fødselshoroskopet skal forstås som et billede af et menneskes evolutionære status, en astrologisk meddelelse til den højt indviede esoteriske astrolog om den karmiske arv, sjælen har oparbejdet gennem sine tidligere inkarnationer. Således viser horoskopet, hvilke ting individet endnu ikke har lært samt hvilke erfaringer, individet i sin nuværende i inkarnation er kommet for at høste. Mennesket er derfor nok underlagt sit fødselshoroskop og dermed tvunget til at forholde sig til dets muligheder og begrænsninger, men horoskopets beskaffenhed er mennesket i sidste ende selv ansvarligt for. Horoskopet er dermed i overordnet perspektiv udtryk for den guddommeligt fastlagte skæbne, men hvor i denne overordnede skæbne, det enkelte individ befinder sig, bestemmer det til en vis grad selv. I den forstand er mennesket skaber af sin egen skæbne. Eller som Leo udtrykker det: “The belief in fate and free-will is only partial, for a man is neither wholly fated nor wholly free, and the only way to measure the extent of his limitations is to endeavour to realise his condition of knowledge or ignorance ...” (Leo 1900, 36). Den individuelt-menneskelige udvikling kan, ligesom menneskeheden udvikling, groft inddeles i tre udviklingstrin. Den udviklede sjæl er ekstremt bundet til sin fysiske krop og den omgivende materielle verden. Den er fuldstændigt behersket af sit horoskop, hvorfor personlighedens samlede skæbne uden videre kan aflæses deri. Der er på dette udviklingstrin tale om rendyrket fatalisme. Sjælen har ingen oplevelse af sig selv som sjæl, ligesom den heller ikke kender til sin oprindelse, og den lever passivt og underkastet de kosmiske indflydelser uden at være sig dette bevidst.

Den ældre og mere erfarne sjæl har fået sin egen personlighed og er så småt begyndt at blive sig selv og sin egen vilje bevidst. Den er nu i stand til at opfatte og tolke visse kosmiske indflydelser og kan – i en vis udstrækning – reagere på disse. Imidlertid har den mellemudviklede sjæl endnu ikke opnået nogen sand forståelse af sit universelle tilhørsforhold, ligesom den endnu ikke er blevet indviet i formålet med sin egen evolutionsproces. Det betyder, at den mellemudviklede sjæls vilje i mange sammenhænge kan blive en vilje-til-det-onde, hvorved forstås en vilje, som i visse situationer modarbejder de energier, der virker stærkest på det aktuelle udviklingstrin; en vilje, som kæmper mod den guddommelige udviklingsplan. Den højt udviklede sjæl har derimod opnået indvielse i sandheden om sit guddommelige ophav, er blevet bevidst om de kosmiske kræfters formål og virke og er i stand til – med vilje – at arbejde sammen med disse i forsøget på endeligt at frigøre sig fra sin karmiske skæbne.

¹⁴ Hvilket modsiger Weatherfords astrologianklage, ved hvilken al geneathologisk astrologi fratages muligheden for at opretholde moralsk ansvarlighed, Weatherford 1991, 33f.

Mennesket (sjæl og krop forenet) er på dette udviklingstrin domineret af sin sjæl og dennes vilje, som nu er blevet en vilje-til-det-gode, dvs. en vilje, der handler til fordel for kollektivet og den guddommelige enhed. Med sin nye vilje lærer mennesket nu gradvist at neutralisere planeternes indflydelse og beherske sit eget personlighedsliv. Det højt udviklede menneskes horoskop kan derfor ikke aflæses som det nøjagtige udtryk for vedkommendes skæbne. I modsætning til det mere primitive menneske, er det indviende menneske ikke astrologisk fuldt forudsigeligt; sjælen har overtaget styringen over fremtiden og løsrevet sig fra evolutionskæden. Sjælens vilje er udgangspunktet for enhver handling og er smeltet sammen med den guddommelige vilje, som med sine universelle love leder skabningen frem gennem en evolutionskæde, hvis enkeltstadier og endemål på forhånd er fastlagt. I overordnet forstand er den menneskelige tilværelse derfor skæbnebestemt. Fødselstidspunktet er prædetermineret og determinerer igen det fysiske legemes struktur. Sjælen – og viljen, i det omfang den er udviklet – er tvunget til at residere i kausalkroppen, hvis karakter på forhånd begrænser sjælens muligheder for udfoldelse. Den fysiske krops determinerende rolle er imidlertid ikke absolut, men, som vi har set det, tidsbestemt. I takt med sjælens vandring gennem zodiakken, løsrives den mere og mere fra sin fysiske klædning. Kroppen vedbliver at være viljesløs materie, men sjælen sættes efterhånden i stand til at handle. Den rent fysiske determination af sjælen mindskes hermed, for til sidst, når sjælen står ved enden af sin jordiske inkarnationsrække, at træde endeligt ud af kraft. Evolutionsprocessen kan således betragtes som een lang løsrivelsesproces; sjælen hæver sig viljestærkt op over sine karmisk-jordiske bindinger og opnår viljens frihed.

Men det er viljesfrihed, der ikke indbefatter hvad som helst. Den frie vilje er således i esoterisk forstand viljen-til-det-gode, og det gode består netop i den erkendte guddommelige udviklingsplan generelt – samt i denne plans planetariske og øvrige energimæssige implikationer. Den tidligere mulighed for at vælge det onde – det selviske og primitive – eksisterer ikke, når sjælen har opnået fuld indvielse. Den frie vilje er således fri *fra* tidligere udviklingstrins passivitet og begrænsninger (dvs. fri fra sit fysisk-legemlige fangenskab og fri fra horoskopets tyranni) og fri *til* at arbejde sammen med universets udviklingsenergi (dvs. fri til at vælge sin egen skæbne, således som den foreligger fra guddommelig hånd).

4. Humanistisk astrologi¹⁵

Den humanistiske astrologi fordrer intet særligt indvielsesniveau, men er i princippet tilgængelig for enhver. Som den esoteriske astrologi har den rødder i de teosofiske strømninger omkring århundredskiftet, hvorfor dens oprindelige udgangspunkt var menneskets bestemmelse som kosmisk væsen. Siden har den humanistiske astrologi

¹⁵ Udgangspunktet for nedenstående gennemgang vil være Dane Rudhyars klassiske værker kombineret med Arroyos og Hortells nyere fremstillinger. Rudhyar udmærker sig bl.a. ved, som den eneste, at definere sin astrologis centrale begreber eksplicit.

imidlertid på flere områder taget afstand fra den esoteriske lære, mens andre dele af den esoteriske arv har været genstand for genfortolkning, således at den humanistiske astrologitilgangs teosofiske oprindelse ikke længere giver sig til kende ved en systematisering af universelle energier og udviklingshierarkier, men primært ved en holistisk menneskeopfattelse samt en vægtlæggen på menneskets tilværen som en aktiv, fremadskridende bevægelse.

Endeligt formuleret som en selvstændig astrologisk retning blev den humanistiske astrologi i 1930'erne af Dane Rudhyar. Inspireret af jungiansk dybdepsykologi foretog Rudhyar en omfattende 'psykologisering' af astrologien, hvorved han tog afstand fra den mest okkulte elementer i den esoteriske astrologipraksis for i stedet at koncentrere sig om enkeltindividets psykiske struktur. Den nye astrologiforståelses vigtigste kendetegn var således en reorientering af såvel den traditionelle som den esoteriske astrologis beskæftigelse med forudsigelser til en vægtlæggen på personlighedsanalyser af dybdepsykologisk art.

Den humanistiske astrologi forstår således ikke sig selv som en mulighed for at kausalbestemme mennesket og dets handlinger, men derimod som et symbolsprog, gennem hvilket det enkelte menneske kan opnå indsigt i egne psykiske drivkræfter og redskaber. I forlængelse heraf opfattes fødselshoroskopet ikke som en direkte manifestation af et givet menneskes karmiske regnskab oparbejdet gennem rækker af inkarnationer, men derimod som et symbolsk udtryk for vedkommendes psykiske strukturering.¹⁶

A birthchart is the symbolical macrocosmic representation of the potential fulness of the perfected microcosm. It is the "blue-print" of the complete man ... a set of spatial factors which determine the archetypal structure, or form, of the whole man - *if* he ever becomes whole (Rudhyar 1970, 391).

Den esoteriske forståelse af det kosmiske menneske er hermed blevet revideret, således at den humanistiske opfattelse af menneskets kosmiske tilknytning nu primært drejer sig om individets forbindelse til det kollektivt ubevidste – om dets psykes arketypiske strukturering. Astrologiens omdrejningspunkt er ikke længere de ydre forhold men enkeltmenneskets indre verden. En verden, hvis grundbestanddele kan læres at kende gennem en tolkning af fødselshoroskopets symbolik. En verden, hvis tilgængelighed for astrologien er en af de vigtigste forudsætninger for, at det enkelte individ kan udvikle sig på en sådan måde, at dets samlede fødselspotentialer realiseres.

Som det var tilfældet med den esoteriske astrologi, drejer den humanistiske astrologitilgang sig fortrinsvist om udviklingsprocesser. Men hvor den esoteriske lære først og fremmest taler om universel evolution, koncentrerer den humanistiske retning sig om enkeltindividets successive transformation fra at være et væsen, der er ikke har

¹⁶ Den humanistiske astrologi omtaler i øvrigt sjældent karmiske forhold, og i det omfang det sker, er vinklen først og fremmest dybdepsykologisk, jf. fx Rudhyar 1970, 477.

indsigt i egne potentialer, til at blive en selvbevidst personlighed. Og hvor den esoteriske astrologi tildeler såvel menneskehed som enkeltindivid samme (dvs. en parallel) udviklingsbane på vej til genforening med et guddommeligt ophav, påfører den humanistiske astrologi ikke det enkelte menneske nogen bestemt udviklingsvej. Tværtimod koncentrerer den humanistiske astrologi sig netop om individet som et enestående individ, hvis udvikling ikke ligner noget andet individs. Det er derfor en *personlighedsastrologi*, hvis omdrejningspunkt er det enkelte menneskes horoskop. Formålet med den astrologiske praksis er ikke menneskets konformisering til en overordnet bestemmelse. I stedet søger astrologien at fremelske det enkelte menneskes særegne karakter på bekostning af dets (ubevidste) kollektive tilknytninger. Det gælder med andre ord ikke om at overvinde det individuelle-personlighedsmæssige, men derimod om at vække det til live i det menneske, der endnu ikke har løsrevet sig fra kollektiv tvang, og som derfor endnu ikke har formået at transcendere de ubevidste mønstre, der forhindrer det i at aktualisere sig selv. Astrologens opgave er at anvende sin tolkning af fødselshoroskopets symbolik til at guide individet på dets vej til selvrealisering.

At horoskopet opfattes som et avanceret symbol medfører, at enhver aflæsning i sin essens er en tolkning – en subjektiv afkodning. Men netop i fraværet af objektive aflæsningsmuligheder ligger en af den humanistiske astrologis vigtigste pointer: Såvel astrolog som det menneske, hvis horoskop er genstand for udlæggelse, er begge individuelle væsner på vej frem i hver deres udviklingsproces. En udviklingsproces, der i sig selv er udtryk for en stadig større grad af subjektivitet. En objektiv, konformistisk arbejdsmetode, som kan udsættes for statistiske efterprøvninger, finder ingen plads i den humanistiske astrologitilgangs praksis, ligesom objektivitet og konformitet heller aldrig bør være målet for selvudvikling – tværtimod. For ligesom psykologien hverken må eller kan forholde sig objektivt til sin genstand, må og kan den astrologiske tolkning af fødselshoroskopet heller ikke påberåbe sig objektiv gyldighed. I det subjektive ligger nemlig kreativitetens mulighed; en mulighed, hvis aktualisering er et afgørende skridt på vejen til menneskets opfyldelse af sig selv.

4.1. Skæbne og fri vilje i den humanistiske astrologis korrespondenslære

Astrologien bygger på den fundamentale antagelse, at der foreligger en sammenhæng mellem kosmiske legemers bevægelser og jordiske forhold. Inden for den traditionelle astrologi er denne sammenhæng blevet forstået som en kausalforbindelse i mere eller mindre streng forstand. Planeter og stjerner øvede således konstant indflydelse på mennesket. En indflydelse, der enten fuldstændig bestemte over menneskets sjælelige/psykiske egenskaber samt de begivenheder, det ville komme ud for i løbet af dets jordiske tilværelse – eller blot delvist fastlagde dets skæbne ved at forsyne mennesket med et sæt bestemte potentialer og begrænsninger og ved at tvinge det til at reagere på bestemte kosmiske kræfter. Den humanistiske astrologi lægger imidlertid en anden

synsvinkel på sammenhængen mellem de kosmiske kræfter og den menneskelige tilværelse. Grundantagelsen er den holistiske, at delen afspejler helheden og helheden delen. Den gensidige spejling skal ikke forstås i kausal forstand, men udelukkende som mikrokosmos' lighed med, og indhold af, makrokosmos – og omvendt. Der er altså overensstemmelse mellem en helheds enkelte dele – en overensstemmelse, der i jungiansk terminologi henføres under begrebet “synkronicitet”. Jung definerer synkronicitet som “the occurrence of a meaningful coincidence in time” (Jung 1987, 144) og forstår derved “... the simultaneous occurrence of a certain psychic state with one or more external events which appear as meaningful parallels to the momentary subjective state – and, in certain cases, vice versa” (Jung 1987, 36).

Visse begivenheder er således forbundne efter et akasalt forbindelsesprincip, der forklares ud fra forestillingen om tiden som en kvalitativ dimension. Tiden er ikke blot en egenskabsløs rytme, indenfor hvis ramme alt levende påvirket bevæger sig fremad. Derimod er den en levende og foranderlig del af det holistiske univers. Tiden manifesterer sig uafbrudt i såvel kosmiske som jordiske hændelser og psykiske strukturer. Den er en afspejling af helheden og en forudsætning for menneskets gradvise udfoldelse af egne potentialer – altså en aktiv medspiller i det enkelte menneskes udviklingsproces. Og ingen steder anskueliggøres tidens rolle tydeligere end i fødselshoroskopet, som er et tidsbillede i ypperste forstand – et nøjagtigt billede af menneskets skabelsesøjeblik og dets kvaliteter. Disse kvaliteter er både symbolske udtryk for verden som en helhed og for det enkelte individs opgave i helheden. Fødselsøjeblikket er – som alle andre øjeblikke – behæftet med egenskaber, der sætter deres umiskendelige aftryk på det individ, der fødes. Hvert menneske bærer således fra fødselsøjeblikket dette øjeblikks karakter, og i denne karakter er indeholdt en forpligtelse til at lade karakteren komme til udfoldelse.

Korrespondensprincippet (det akasale sammenfald af meningsfulde begivenheder) muliggøres udelukkende af den kvalitative tidsopfattelse, hvorved tiden (forstået som det enkelte unikke øjeblik) flyder med i altings bevægelse. Astrologiens udgangspunkt må derfor tages i øjeblikkets kvaliteter, som ifølge astrologisk udlægning symboliseres ved en bestemt konstellation af dette øjeblikks kreative kræfter. Øjeblikkets væsentligste karaktertræk er netop dets formative evne, der strukturerer (dvs. samfalder med) livet, mens det udvikler sig gennem – og sammen med – tid.

Sammenfaldet mellem kosmiske øjeblikstilstande og den menneskelige psyke gennem tidsdimensionen er ingenlunde tilfældigt. Astrologien har eksistentiel berettigelse, fordi den evner at skabe mening for det enkelte individ gennem tolkninger af himmellegemernes positioner i horoskopet. Træffer to begivenheder tilsyneladende tilfældigt sammen, og dannes der i dette sammentræf en form for mening for mennesket, vil tilfældigheden altid være udelukket som forklaring. Eksistensen af den akasale overensstemmelse forklarer derimod, hvorfor en begivenhed og en psykisk tilstand optræder meningsfuldt samtidigt – eller i umiddelbar forlængelse af hinanden. Således anses det i den humanistiske astrologi ikke for at være tilfældigt, hvornår nye planeter i solsystemet opdages, ligesom det heller ikke anses for tilfældigt, at der synes

at være udpræget sammenhæng mellem fødselshoroskopets angivelse af et menneskes psykiske sammensætning og nævnte menneskes faktiske psykiske tilstand.¹⁷ Overalt, hvor det meningsfulde 'tilfælde' indfinder sig, er der i virkeligheden tale om en universelt struktureret begivenhed, der udtrykker et synkronicitetsprincip.

At mennesket således fra fødslen tildeles unikke karaktertræk er ikke ensbetydende med, at menneskets psyke er prædestineret, men viser udelukkende, hvorledes universet danner meningsfylde ved at lade hvert individ antage sit fødselsøjeblikks karakter, der kommer til udtryk ikke alene i himmellegemernes indbyrdes konstellationer, men overalt i det levende univers. Menneskets indre beskaffenhed fastlægges i et altafgørende øjeblik, som derfor kan betegnes som skæbnesvangert. Men der er ikke tale om skæbnebestemmelse som forudbestemmelse – derimod om et meningsfyldt sammenfald af begivenheder, der er indbyrdes uafhængige – og alligevel afspejler hinanden og vidner om en større sammenhæng mellem ydre kosmiske manifestationer og indre, psykisk tilstand.

I det omfang, man i den humanistiske astrologi kan tale om den menneskelige psyke som determineret fra fødselsøjeblikket, må altså forstås en grundløs determination, som ikke er påført mennesket af hverken en personlig Gud eller af bestemte planetenergier. Determinationen er alene udtryk for korrespondens mellem menneskets indre drivkræfter og universets samlede tilstand på fødselsøjeblikket. Alt bærer sin tids karakter. Deri findes den humanistiske astrologis vigtigste grundbestemmelse af begrebet skæbne.

4.2. Skæbne og fri vilje i den humanistiske astrologis menneskesyn

Den humanistiske astrologi beskæftiger sig først og fremmest med mennesket i dets egenskab af potentiel personlighed. Personlighedens progressive udfoldelse er således udgangspunktet for horoskopydningen, som bruges til at udlægge fødselsøjeblikkets angivelse af den senere personligheds grundstruktur.

Det enkelte menneskes særkende er dets unikhed. Som bærer af sit fødselsøjeblikks karakter er individet i enhver forstand enestående; det udgør en helhed, som aldrig kan kopieres af noget andet levende væsen. Hvert horoskops energimæssige dynamik er særegen og rummer mulighed for en menneskelig modningsproces, der ikke kan underlægges konformistiske restriktioner. Individet har således sit eget formål, en kaldelse til at udføre en ganske bestemt opgave. Først når individet gennem mange års tagen-ved-lære af egne erfaringer har opnået status som en fuldt udviklet personlighed,

¹⁷ Jf. Rudhyar 1976, 125. Jung 1987, 53f: "The meaningful coincidence we are looking for is immediately apparent in astrology since the astronomical data are said by astrologers to correspond to individual traits of character; and from the remotest times the various planets, houses, zodiacal signs, and aspects have all had meanings that serve as a basis for a character study or for an interpretation of a given situation."

vil det have udført sin 'mission' – og dermed også sin egen bestemmelse. For individet ikke bare *har* et formål – det *er* sit eget formål: den realiserede personlighed.

Den humanistiske astrologi tager sit afsæt i den antagelse, at mange mennesker lever et liv, der i alt for høj grad er tilpasset den omkringliggende verdens forventninger, og som i alt væsentligt er domineret af ikke-erkendt kollektiv tvang og ubevidste mønstre, der er med til at fastholde individet i en tilstand af pseudo-væren. Mennesket absorberes i det kollektive. Det formår kun at lade sine fødselspotentialer komme sporadisk til udtryk og er derfor endnu ikke blevet til 'sig selv'. Dets kendskab til egne indre drivkræfter er fragmentarisk, og dets muligheder for kreativ selvudfoldelse ligger uudnyttede hen. Det udviklede menneskes liv er således et karikeret liv; det så at sige sover sig igennem sin egen bestemmelse, som den er angivet i horoskopet – uden at forholde sig til den og uden dermed at udleve den kreativt.

Som det var tilfældet med den esoteriske astrologis lavt udviklede menneske og lavt udviklede menneskehed, er også den humanistiske astrologis ubevidste menneske forudsigeligt i alt, hvad det foretager sig. Dets skæbne er direkte aflæseligt i fødselshoroskopet; der findes ingen overraskelser i dets psykiske reaktionsmønster, for individet formår ikke selv at skabe; det besidder ingen selvstændig vilje, men bøjer sig viljesløst for horoskopets formmæssige implikationer. Astrologen vil med stor præcision kunne forudsige, hvordan mennesket vil (undlade at) forholde sig til eventuelle begivenheder. En forudsigelse af, hvilke konkrete begivenheder, mennesket vil komme til at opleve, er derimod ikke mulig. Ydre hændelser er aldrig fastlagt i horoskopet, eftersom de er resultatet af påvirkninger fra ubestemmelige faktorer i den omkringliggende verden. Hvornår og hvorvidt et givent menneske vil indgå ægteskab, stå i skilsmisse, vinde i lotto eller blive ramt af en ulykke giver den humanistiske astrolog ingen svar på. Skæbnen – det øjeblikkelige tidsaftryk – opfattes udelukkende i abstrakt-strukturel forstand: "Destiny ... carries no meaning of absolute and factual determination. It is a schedule of unfoldment for the purpose of manifesting concretely the blue-print which selfhood represents."

Dette modificeres i det efterfølgende:

... while Destiny is essentially the individual schedule of growth, it is also subject to modifications which are not determined by the individual (his form or his past), but which are the results of the Destiny of the greater whole (race, planet, cosmos) of which the individual is a part (Rudhyar 1970, 392f).

Horoskopet afbilder altså ikke indholdet i et givent menneskes tilværelse, men udelukkende individets psykiske form: dets potentielle reaktionsmønstre i forskellige livssituationer. Hvordan mennesket vil reagere i en krisesituation kan med stor sikkerhed aflæses i det ikke-udviklede menneskes horoskop, men graden af reaktionsbestemmelse aftager i takt med menneskets bevidstgørelse omkring egne evner til at arbejde kreativt-konstruktivt med horoskopets energier. Et givent menneskes udvikling medfører således stadig større viljestyrke, således at graden af vilje er proportional med graden af opnået

indsigt i egne psykiske ressourcer.

Hvorledes menneskets udviklingsproces finder sted, og til hvilket tidspunkt et menneske kan siges at være fuldt udviklet, er ikke på forhånd fastlagt. Rammerne for individets bevægelse frem mod en fuldkommen aktualisering af egne indre potentialer er vidt afstukne og tillader hvert enkelt menneske at udvikle sig på sin egen unikke måde.¹⁸ Den endelige personlighedsopfyldelse kan således på forhånd kun beskrives ud fra strukturelle karakteristika. Målet med personlighedsudviklingen er en sand udfoldelse og udlevelse af det ukopierbare, det uforudsigelige, af det, der gør mennesket til sig selv og dermed får det til at opfylde netop *sin* plads i den større kosmiske sammenhæng.

Udviklingsprocessen er inden for den humanistiske astrologi synonym for den bevægelse frem mod sig-selvhed, der i jungiansk terminologi kendes som "individuation". Set med astrologens øjne består individuationen i en stadig større integration af de i fødselshoroskopet anførte udviklings- og personlighedsenergier, sideløbende med en harmonisering af disse kræfter, således at de frem for at bekæmpe hinanden sættes i stand til at samarbejde omkring individets fortsatte udvikling. Det er i dette udviklingssamarbejde, som individet i stadig større grad lærer at koordinere, at den menneskelige kreativitet finder sit spillerum. Det er op til hvert enkelt individ at forvalte energierne og finde frem til de optimale scener for disse energier. Menneskets gradvise udvikling fordrer således et stadig større opbud af kreativitet på såvel handlings- som tankeplan.

Kreativiteten er ikke underordnet nogen overordnet bestemmelse. Netop i kraft af sin evne til at udleve sin personlighed kreativt, er mennesket givet muligheden for at frigøre sig fra absolut skæbnebestemmelse. Nok er horoskopets udsagn udtryk for fødselsøjeblikkets kvaliteter, men mennesket er udstyret med muligheden for at give indhold til en vilje til at forholde sig kreativt til denne sin egen skæbnebestemmelse. Det individuerede menneske er i stand til at forholde sig til og ændre sin livssituation. Enhver krisesituation er således potentielt meningsfuld. Oplevet og brugt kreativt af det bevidste menneske fører den fremad i udviklingsprocessen, hvorimod den kan virke destruktivt i det lavt udviklede menneskes liv. Destruktiviteten består i en fastholdelse

¹⁸ En sandhed med modifikationer, idet der her synes at herske en vis uoverensstemmelse mellem den humanistiske astrologis forfattere. I hvert fald nævner kun Rudhyar på forhånd fastlagte udviklingsperioder. Disse perioder er af 7 års varighed, og i løbet af hver enkelt opnås bestemte egenskaber, der modner individet til at træde ind i sin næste overordnede udviklingsfase. Således udvikles i de første 7 leveår primært intuition, samtidig med at en egentlig bevidsthed omkring ens eget selv som adskilt fra alt andet erhverves. Fra 7-14-års alderen dannes menneskets ego, mens alderen fra 14-21 danner rammen for en stadig sandere kontakt med den ydre verden samt for udviklingen af individets særegne seksualitet. Den sande individuelle udvikling tager imidlertid først sin begyndelse ved 28-års alderen. Og så fremdeles, jf. Rudhyar 1970, 212-222 samt Rudhyar 1976, 22. Rudhyar bygger med disse antagelser dels på den teosofiske evolutionslære, dels på den jungianske opfattelse af bestemte menneskelige udviklingstrin. Hvor stor vægt der i øvrigt lægges på et sådant arketypisk udviklingsprogram er op til den enkelte astrolog, og alt i alt vies periodelæren heller ikke i Rudhyars fremstillinger større opmærksomhed.

af individet i en konfliktsituation, der ikke rummer mulighed for en fremadskridende bevægelse. Selv de mest problematiske planetkombinationer kan – hvis de mødes med tilstrækkelig indsigt og viljestyrke – overvindes og bruges som dynamoer for videre personlighedsudvikling. Individet er således givet frihed til – ikke at ændre de ved fødslen angivne tendenser og drivkræfter – men til at bevidstgøre sig omkring disse og udleve dem kreativt. Fremtiden er ikke fastlagt i horoskopet, men den er heller ikke noget uskrevet blad. Ligesom et plantefrø på forhånd bestemmer plantens form og struktur, lægges i fødselsøjeblikket det enkelte menneskes potentialer og opgaver formmæssigt på plads. Ligesom et solsikkefrø aldrig kan udvikle sig til en rose, er det enkelte menneske heller ikke frit til at udvikle sig til hvem som helst – men kun frit til enten at blive sig selv eller til at forsvinde i kollektivet, dvs. ikke at blive nogen som helst. Og ligesom det ikke i solsikkefrøet er fastlagt, med hvilket vand, på hvilken mark og i hvilken jord, solsikkeplanten skal spire op, er det heller ikke i fødselshoroskopet fastlagt, hvordan og i hvilke konkrete sammenhænge individet skal udfolde sine potentialer, eller hvorvidt en sådan udfoldelse overhovedet vil finde sted.

5. Sammenfatning

Denne opgaves analyse har vist, at det inden for *den esoteriske astrologi* ingen mening giver at tale om begreberne skæbne og fri vilje uden på forhånd at gøre sig klart, hvor i det esoteriske udviklingssystem, man befinder sig. Begreberne relaterer sig dermed tæt til både det kosmiske historiesyn og det enkelte individs udvikling.

I hovedtræk er såvel universets, menneskehedens og det enkelte menneskes historie skæbnebestemt. Skæbnen kan opfattes som den guddommelige enheds udviklingsplan for sin udstrømmende skabning. Mennesket er determineret til at undergå en evolution med henblik på at høste erfaringer og bevidsthed for til sidst at genforene sig med enheden. Erfaringerne opnås gennem inkarnationer, hvis potentialer og begrænsninger på forhånd ligger fast i fødselshoroskopets karmiske meddelelser. Den menneskelige tilværelse er således ikke en åben mulighed, men er i grundtræk fastlagt af horoskopet, hvorfor det giver mening at tale om skæbnebestemmelse i forbindelse med hver enkeltinkarnation.

Imidlertid er den konkrete skæbnebestemmelse i en inkarnation individets eget værk. Den jordiske tilværelse kan således opfattes som en vekselvirkning mellem horoskopet, som lægger rammen for individets udfoldelser, og individet, som – i det omfang det er dømt til at reagere på forhånd fastlagte planetindflydelser – gennem sine handlinger selv bestemmer sit horoskops udseende – og gør dette med større og større bevidsthed og opbud af vilje.

På det tidligste overordnede udviklingstrin er al tale om vilje for menneskets vedkommende udelukket. I fødselshoroskopet kan individets samlede skæbne uden videre aflæses, eftersom mennesket er fuldstændig underlagt en fatalistisk verden. På et senere udviklingsstadium bliver viljen introduceret. En vilje, der er fri i den forstand,

den forstår at vælge såvel det gode (dvs. at respondere positivt på de planetariske indflydelser og dermed bevæge sig videre frem i evolutionskæden) som det onde (dvs. at forsøge at modarbejde planetindflydelserne og dermed holde sig selv fastlåst på sit nuværende udviklingstrin). Først når mennesket står på sit højeste udviklingstrin, bliver viljen fri. Fri fra astral tvang og fri til at handle i fuld overensstemmelse med den guddommelige plan. På dette udviklingstrin er viljen ikke længere fragmenteret, men forenet med sit guddommelige ophav, således at den højt udviklede sjæls frie vilje ikke er nogen autonom størrelse, men derimod er blevet synonym for den guddommelige vilje. Menneske (sjæl) og guddom kan ikke længere skelnes fra hinanden; viljen er ikke længere fri (dvs. løsrevet) fra enheden eller fri til at gøre såvel det gode som det onde, men den er fri til at handle til enhedens – og dermed eget – bedste.

Analysen af *den humanistiske astrologi* har vist, at skæbnebegrebet her knyttes tæt til den menneskelige personlighed, hvad enten denne kun eksisterer som potentiale eller er fuldt aktualiseret. En overordnet skæbneplan for menneskeheden samlede udvikling gennem rækker af inkarnationer findes ikke; derimod er hvert enkelt individs udviklingsproces udtryk for en bevægelse bort fra konformitet og kollektiv tvang.

Det enkelte menneskes psykiske egenskaber og strukturering fastlægges i fødselsøjeblikket ud fra et akasalt forbindelsesprincip, efter hvilket alle meningsgivende begivenhedssammenfald er forbundne. Den formmæssige del af mennesket er således fastlagt fra dets fødselsøjeblik som et arketypisk psykisk potentiale, der venter på at blive udfoldet i løbet af individets individuationsproces. Denne formmæssige skæbne er som udgangspunkt ikke-erkendt, og en egentlig udlevelse opnås først, når mennesket har erhvervet bevidsthed omkring sin potentielle 'sig-selv-hed'. Det uudviklede menneske er således fuldstændigt domineret af sit horoskops indikationer; det er akasalt determineret i prægnant forstand. Det lever et karikeret liv på afstand af sig selv; det fungerer som en tom form, der ikke kan skelnes fra sine omgivelser. Det er derfor – hvor paradoksalt det end måtte lyde – absolut skæbnebestemt – men har alligevel ikke opfyldt sin egen skæbne. Dets tilværelse er intet andet end struktureret tomhed.

Det individuerede individ formår imidlertid at opfylde den strukturelle tomhed med unikt indhold. Det er ikke blevet eet med Gud, som det sker for den højt indviede i den teosofiske verden, men det er blevet eet med sig selv – eller sagt på en anden måde: det har fundet sin egen indre guddom. En guddom, hvis vilje hele tiden udtrykker sig, og hvis frihed består i dens kreativitet. Hvor det uudviklede menneske viljesløst underlægges sin egen skæbne i absolut forstand, forstår den udfoldede personlighed at udvirke sin egen skæbne, dvs. at danne sig selv optimalt ud fra de i horoskopet givne formmæssige forudsætninger. At skabe sig selv som personlighed er det ultimative udtryk for selvstændig viljesaktivitet.

Fordi viljeshandlinger forudsætter bevidsthed, og fordi bevidsthed er bevidsthed omkring det afgørende i, at de indre muligheder leves ud, er viljen ikke en vilje, der handler destruktivt, men en vilje, der handler konstruktivt med fortsat personlighedsudvikling for øje. Inden for den humanistiske astrologi er det absurd at tale om, hvorvidt

denne vilje er god eller ond. Den bestemmes udelukkende som et kreativt redskab i individets udviklingsproces. Viljen forholder sig konkret til menneskets potentialer ved at give dem indhold. Det er menneskets egen vilje, der bestemmer, hvorvidt den i horoskopet anførte psykiske form skal udfyldes eller vedblive at være ren form, ligesom det er menneskets egen vilje, der bestemmer hvordan, hvornår og hvor denne udfyldelse skal finde sted. Det betyder, at viljens frihed er en frihed til at skabe den unikke personlighed og dennes tilværelse ud fra de i horoskopet fastlagte forudsætninger. Det er altså ikke de kosmiske kræfter, men viljen – den uforudsigelige, kreative livskraft iboende hvert enkelt menneske – der udløser den individuelle skæbne.

Ovenstående analyse af de astrologiske hovedretningers tankesystemer har blotlagt et mangefacetteret dialektisk samspil mellem begreberne skæbne og fri vilje. Gennem sammenstillingen af den esoteriske og den humanistiske astrologi har vi set, at dette samspil har fået to meget forskellige udformninger, og at disse udformningers problematikker løses på vidt forskellige måder. Fælles for de implicerede astrologiske retninger er dog, at refleksionerne over spændingen mellem skæbne og fri vilje gennemsyrrer den astrologiske litteratur. Ud fra denne artikels analyse kan den traditionelle teologisk-filosofiske kritik af astrologien som værende udtryk for en ureflekteret fatalistisk verdensopfattelse således tilbagevises: fatalisme kan man inden for de her behandlede astrologitilgange kun tale om i forbindelse med det primitive menneske, hvorimod det menneske, der befinder sig på et højere udviklingstrin, i stadig stigende grad opnår viljefrihed. Vi har set, at den esoteriske frihed overordnet består i frihed fra ydre skæbnebundethed – hvorimod den humanistiske frihed består i frihed til at udfylde egen unikke skæbne. Især denne sidste opfattelse, der udtrykker skæbnen som form, og viljen som frihed til at give formen indhold, leverer et interessant bidrag til den fortsatte diskussion af begreberne skæbne og fri vilje og deres indbyrdes forhold.

Litteratur

ARROYO, STEPHEN

1991 *Astrologi, psykologi og de fire elementer* (1. ed. California 1975), Gylling.

BAILEY, ALICE A.

1982 *Esoteric Astrology. A Treatise on the Seven Rays* (1. ed. 1951), London.

CAMPION, NICHOLAS

1994 *The Great Year. Astrology, Millenarism and History in the Western Tradition*, London.

CORNELIUS, GEOFFREY

1994 *The Moment of Astrology. Origins in Divination*, London.

The Encyclopedia of Religion

1987 Bolle, W. Kees: 'Fate'. Maroulesco, Ilena: 'Free Will and Determinism'. Wallace, Dewey D.Jr. og McIntire, C.T.: 'Free Will and Predestination', New York.

EYSENCK, H.J. & NIAS, D.K.B.

1982 *Astrology - Science or Superstition?*, London.

HONDERICH, TED

1993 *How Free Are You? The Determinism Problem*, Oxford.

- HORTELL, MONICA
1985 *Humanistisk astrologi. En möjlighet att bättre förstå sig själv och andra*, Stockholm.
- HOWELL, ALICE O.
1987 *Jungian Symbolism in Astrology*, Wheaton.
- JUNG, C. G.
1987 *Synchronicity. An Acausal Connecting Principle* (1. ed. 1952), London.
- LAURITSEN, POUL
1984 *Reincarnation and Freedom*, Gylling.
- LEO, ALAN
1900 *Esoteric Astrology. A Study in Human Nature*, New Delhi.
1980 *Astrology for All* (1. ed. 1910), Edinburgh.
- MELTON, J. GORDON
1985 "The Revival of Astrology in the United States", i Stark, R., ed., *Religious Movements: Genesis, Exodus and Numbers*, New York, 279-99.
- RUDHYAR, DANE
1970 *The Astrology of Personality* (1. ed. 1936), New York.
1976 *An Astrological Study of Psychological Complexes* (1. ed. 1966), Berkeley.
- TESTER, S. J.
1987 *A History of Western Astrology*, Suffolk.
- THOMAS, KEITH
1991 *Religion and the Decline of Magic. Studies in Popular Beliefs in Sixteenth- and Seventeenth-Century England* (1. ed. 1971), London.
- WEATHERFORD, ROY
1991 *The Implications of Determinism*, London.

Summary

"Destiny, Free Will and Astrology". The relation between destiny and free will has, since Augustine, been crucial in the theological and philosophical approach to astrology and has led to the accusation that astrology represents pure fatalism. This article concentrates on two mainstreams in modern, Western astrology: esoteric astrology and humanistic astrology. The two different astrological schools solve the conflict between destiny and free will differently, yet stand together in rejecting the accusation of pure fatalism. Astrology is only fatalistic to the primitive unspiritual being. On higher levels of human development, will is introduced. The esoteric astrology claims that the ultimate aim of human existence through continuing incarnations is to become one with the divine. The Jungian inspired humanistic astrology emphasizes the capability of the individuating individual to fill a structural emptiness set out by the horoscope. This is not achieved by becoming one with the divine, but by becoming one with oneself.

Iben Egekvist Krogdøl
Cand.phil.
Skødstrupvej 2
8530 Hjortshøj